

Sonja Bregar Mazzini

Osnovna šola Miška Kranjca Ljubljana

VKLJUČEVANJE FORMATIVNEGA SPREMLJANJA V OBRAVNAVO UČNEGA SKLOPA PRI POUKU ZGODOVINE

Sonja Bregar Mazzini

Primary School Miško Kranjec Ljubljana

INCORPORATING FORMATIVE ASSESSMENT INTO A DISCUSSION OF A LEARNING UNIT IN HISTORY LESSONS

POVZETEK

V prispevku je prikazana obravnava učnega sklopa *Plemiči in kmetje v srednjem veku s prvimi formativnega spremljanja*, bralne učne strategije (primerjalna tabela) in sodelovalnega učenja v parih. Učenci so samostojno v parih iskali zahtevane informacije v učbeniku za svoj del učne snovi, jih zapisali v primerjalno tabelo in drug drugemu poročali o svojih ugotovitvah. Znanje o življenju plemičev in kmetov v srednjem veku so nadgradili z zapisom povzetka na podlagi informacij iz primerjalne tabele ter uporabe dodatnih virov in literature. Povzetek so drug drugemu ovrednotili s pomočjo kriterijev, ki smo jih prej oblikovali skupaj.

Ključne besede: formativno spremljanje, bralne učne strategije, sodelovalno učenje, plemiči in kmetje, srednji vek

ABSTRACT

This paper presents a discussion of the learning unit *Nobility and Peasantry in the Middle Ages* with elements of formative assessment, reading strategies (comparison table), and cooperative learning in pairs. On their own, in pairs, students looked up the information required for their segment of the learning content in the textbook, wrote it into the comparison table, and reported their findings to one another. They built on their knowledge of the lives of the nobility and peasantry in the Middle Ages by writing an abstract based on the information from the comparison table and by using additional sources and literature. They evaluated one another's abstract using the criteria we had shaped beforehand.

Keywords: formative assessment, reading strategies, cooperative learning, nobility and peasantry, the Middle Ages

UVOD

Formativno spremljanje je postalo del mojega poučevanja zgodovine. V pouk dnevno vnašam posamezne prvine formativnega spremljanja ali v celoti.

V nadaljevanju predstavljam vključitev vseh prvin formativnega spremljanja na primeru obravnave učnega sklopa *Plemiči in kmetje v srednjem veku*:

- ugotavljanje **predznanja** učencev,
- sooblikovanje ožjih izobraževalnih **ciljev**,
- **kriteriji uspešnosti** za povzetek,
- **refleksija** učenca po končanem delu oziroma učni uri,
- **kritični prijatelj** (učenci po danih kriterijih podajo sošolcu povratno informacijo na povzetek),
- **povratna informacija** učencu na zapisani povzetek.

Poleg formativnega spremljanja so bili v učno uro vključeni še bralne učne strategije in sodelovalno učenje.

NAČRTOVANJE TEMATSKEGA SKLOPA IN POTEK UČNE URE

Ime in priimek učitelja/učiteljice: Sonja Bregar Mazzini

Šola: OŠ Miška Kranjca

Program: osnovna šola

Predmet: zgodovina

Tematski/učni sklop iz učnega načrta:

Obvezna učna tema: Srednji vek – oblikovanje nove kulture in politične podobe Evrope

Učni sklop: **Plemiči in kmetje (1 šolska ura)**

Vsebinski cilj iz učnega načrta (vsebinsko znanje)

- Učenci pojasnijo temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemičev in kmetov).¹

Konkretni vsebinski cilj:

- Na koncu ure učenci opišejo in primerjajo življenje kmetov in plemičev.

Procesni cilji (spretnosti, veščine, zmožnosti)

Učenci:

- sooblikujejo podrobnejše vsebinske cilje v obliki raziskovalnih vprašanj, izpeljanih iz izobraževalnega cilja;
- iščejo ustrezno in verodostojno literaturo in vire o življenju srednjeveških plemičev in kmetov;
- v učbeniškem besedilu poiščejo in izpišejo bistvene značilnosti iz življenja srednjeveških kmetov in plemičev, na podlagi katerih lahko opišejo temeljne značilnosti njihovega življenja in tako **izkažejo spretnosti izbiranja informacij iz vira – bralno razumevanje**;
- ugotovitve ustno predstavijo sošolcu in dvojice celemu razredu in tako **izkažejo spretnost ustne komunikacije**;
- zbrane podatke povežejo v povzetek, v katerem opišejo in primerjajo življenje kmetov in plemičev in tako **izkažejo spretnost pisne komunikacije – bralno razumevanje**.²

¹ Program osnovna šola. Zgodovina (2011). Učni načrt. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, str. 14.

² Program osnovna šola. Zgodovina (2011). Učni načrt. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, str. 39. Procesni cilji so konkretizirani glede na splošni zapis v učnem načrtu.

Odnosni cilji (vrednote)

Učenci:

- izkažejo odgovornost do lastnega dela (učenja);
- se urijo v sodelovalnem učenju v paru;
- se urijo v dajanju konstruktivne povratne informacije sošolcu v obliki kritičnega prijateljevanja.³

Bralne učne strategije za učence (npr. podčrtovanje ključnih besed, študijsko branje, splošna študijska strategija, Paukova metoda ipd.):

1. Pred branjem: ugotavljanje predznanja in prelet učbeniškega besedila.
2. Med branjem: branje učbeniškega besedila in iskanje bistva.
3. Po branju: zapis bistva v primerjalno tabelo; domače delo: zapis povzetka.

Didaktične strategije:

1. sodelovalno učenje v parih,
2. delo z zgodovinskim besedilom,
3. frontalni vodeni pogovor.

Uvodni del ure (5 minut)

Aktivnosti učitelja	Aktivnosti učencev
Izvedba viharjenja možganov : asociacija na besedno zvezo »način življenja«. Zapisovanje idej na tablo.	Sodelujejo v viharjenju možganov z navajanjem asociacij na besedno zvezo.
Prikaz srednjeveških kmetov in plemičev na PPT in vodeni pogovor : <ul style="list-style-type: none"> ● Kateri družbeni skupini sta na sliki? ● Kaj že veste o njih? 	Sodelujejo v pogovoru, navezujejo se na predznanje, pridobljeno v preteklih letih pri zgodovini ter na učno uro obravnave fevdalizma.

Glavni del ure (25 minut)

Aktivnosti učitelja	Aktivnosti učencev
Napoved teme obravnave, predstavitev cilja, strategije ter organizacije dela (5 minut) Kaj boste znali na koncu učne ure (cilj)? <ul style="list-style-type: none"> ● Opisati in primerjati življenje kmetov in plemičev v srednjem veku. Kako boste prišli do zastavljenega cilja (strategija)? <ul style="list-style-type: none"> ● Ob preletu besedila v učbeniku in vodenem pogovoru boste <u>sooblikovali vprašanja</u>, ki se nanašajo na glavni cilj (5–7 vprašanj, na primer: <u>Kaj so jedli v srednjem veku?</u>, <u>Kakšna so bila bivališča?</u> ...). ● Delo z učbenikom (iskanje in izpisovanje pomembnih in ključnih podatkov). 	Poslušajo in sodelujejo v vodenem pogovoru. Učenci predlagajo vprašanja za rubriko »Kaj me zanima – podrobnejši cilji« na učnem listu. Le-ta izhajajo iz razjasnjene besedne zveze »način življenja« in iz glavnega cilja. Vsi zapišejo ista (usklajena) vprašanja na učni list.

³ Program osnovna šola. Zgodovina (2011). Učni načrt. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, str. 26–27. Odnosni cilji so konkretizirani glede na splošni zapis v učnem načrtu.

Aktivnosti učitelja

Kako bo potekalo delo (organizacija)?

Delo v parih:

- **Individualno delo** z učbenikom vsakega učenca v paru. **10 minut**
- **Medsebojno poročanje** in dopolnjevanje tabele na učnem listu. **10 minut**

Aktivnosti učencev

Prvi učenec v paru prebere v učbeniku snov o življenju kmetov in izpiše bistvene informacije v stolpec v tabeli, ki se nanaša na kmete, drugi učenec pa o življenju plemičev in izpolni stolpec na učnem listu, ki se nanaša na plemiče. Po 10 minutah izmenjata informacije in dopišeta podatke v prazen stolpec.

Zaključni del ure (15 minut)**Aktivnosti učitelja**

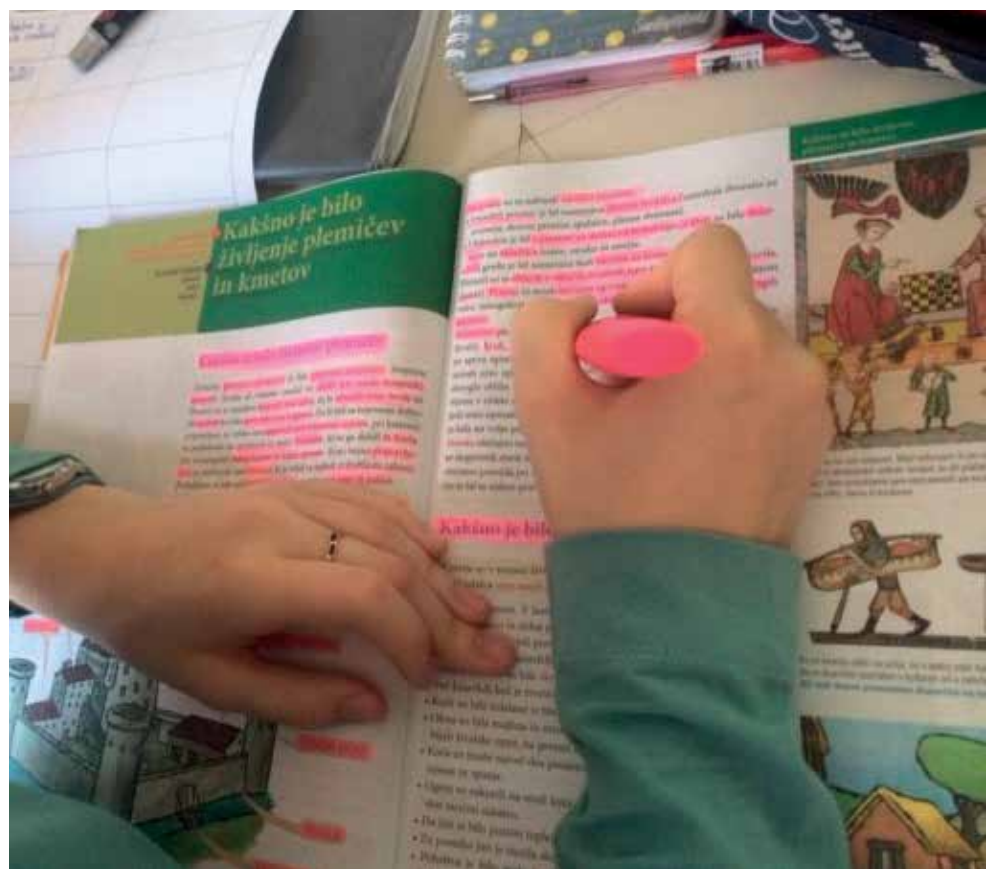
Vodenje in usmerjanje **plenarnega poročanja parov (10 minut)**.

Navodila za domačo nalogo in refleksijo (5 minut).

Aktivnosti učencev

Povabljene dvojice učencev poročajo o posameznih vidikih načina življenja kmetov in plemičev. Preostali pari spremljajo poročanje in primerjajo ugotovitve para, ki poroča s svojim zapisom. Po potrebi svoje zapise dopolnijo.

Poslušajo navodila za domačo nalogo. Zapišejo refleksijo na koncu učnega lista.

UTRINKI UČNE URE

Lasten učbenik omogoča podčrtovanje v besedilu.

UPORABLJENA UČNA GRADIVA

UČNI LIST: Življenje kmetov in plemičev v srednjem veku

Na koncu učne ure boste znali:

- opisati in primerjati življenje kmetov in plemičev v srednjem veku.

Kaj nas zanima? (Podrobnejši cilji)	Plemstvo	Kmetje

Na koncu učne ure – pogled nazaj in pogled naprej

Pobarvaj v barvah semaforja (zeleno: drži, rumeno: delno drži, rdeče: ne drži)

1. V učbeniku sem poiskal/-a vse podatke na zastavljena vprašanja v tabeli.
2. Izpisani podatki so pravilni.
3. S sošolcem/sošolko sem sodeloval/-a in se trudil/-a, da sva nalogo dokončala.
4. V prihodnje moram izboljšati: _____

Navodila za domačo nalogo

S pomočjo ključnih podatkov in pomembnih podrobnosti v tabeli zapiši v zvezek povzetek o življenju srednjeveških plemičev in kmetov.

Povzetek dopolni z uporabo dodatnih virov oziroma literature, ki govori o srednjeveških plemičih in/ali kmetih. Na koncu povzetka navedi uporabljeno literaturo/vir. Z dodatni podatki lahko dopolniš le eno področje, ki te osebno najbolj zanima.

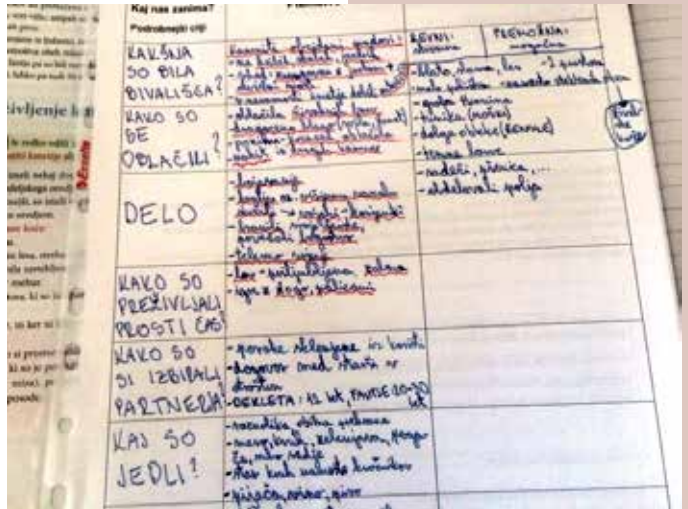
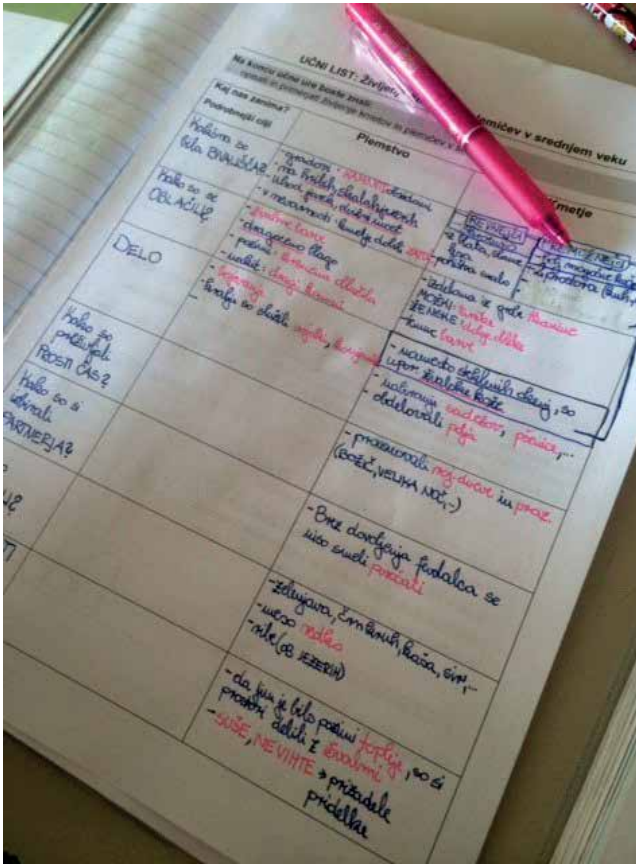
V pomoč naj ti bodo spodaj zapisani kriteriji uspešnosti, po katerih te bosta naslednjo uro ocenil/-a tvoj sošolec/sošolka in učiteljica.

	Mnenje kritičnega prijatelja	Mnenje učiteljice
V povzetek so ob uporabi dodatne literature vključeni dodatni pomembni podatki iz življenja kmetov ali plemičev.	☐	☐
Povzetek vključuje vse temeljne pojme, informacije in pomembne podrobnosti o življenju srednjeveških kmetov in plemičev. Z njegovo pomočjo se lahko podučim o tej temi.	☐	☐
Povedi so kratke in razumljive.	☐	☐
Povzetek kaže na razumevanje učne snovi.	☐	☐

UTRINKI UČNE URE

Različni pristopi k iskanju ključnih podatkov.

Zapisi v primerjalni tabeli. V skrajno levem stolpcu so zapisana vprašanja – podrobnejši cilji, kaj želijo izvedeti učenci o kmetih in plemičih v srednjem veku.

V zapisu je učenka zapisovala ključne pomembne podrobnosti, ključne besede pa zapisala z drugo barvo, da jih je ločila od preostalega besedila.

	Mnenje kritičnega prijatelja			Mnenje učiteljice		
V povzetek so ob uporabi dodatne literature vključeni dodatni pomembni podatki iz življenja kmetov ali plemičev.	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Povzetek vključuje vse temeljne pojme, informacije in pomembne podrobnosti o življenju srednjeveških kmetov in plemičev, s pomočjo katerega se lahko podučim o tej temi.	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Povedi so kratke in razumljive.	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Povzetek kaže na razumevanje učne snovi.	☒	☐	☐	☐	☐	☐

Vrednotenje povzetka – presoja kritičnega prijatelja/prijateljice.

Na koncu učne ure - pogled nazaj in pogled naprej

Pobarvaj v barvah semaforja (zeleno - drži, rumeno - delno drži, rdeče - ne drži).

Iz učbenika sem poiskal/-a vse podatke na zastavljena vprašanja v tabeli.

Izpisani podatki so pravilni.

S sošolcem/sošolko sem sodeloval/-a in se trudil/-a, da sva nalogo dokončala.

V prihodnje moram izboljšati

Manj pisala, hitreje, ključne besede.

Refleksija učenke.

SKLEP

Vse načrtovane prvine formativnega spremljanja so bile v celoti izpeljane. Za ustrezno se je izkazala tudi izbrana bralna učna strategija v kombinaciji s sodelovalnim učenjem v parih.

Prepletanje dela v parih z vodenim frontalnim učnim pogovorom je naredilo učno uro dinamično. Vsi učenci so v obliki domačega dela napisali povzetek, veliko jih je poiskalo dodatne informacije tudi v dodatnih virih oziroma literaturi.

Aktivna vloga učencev in vključitev formativnega spremljanja (še posebej skupno oblikovanje kriterijev uspeha za povzetek) sta pomembno vplivali na trajnost znanja obravnavane vsebine. Učenci so v večji meri brez večjih težav ne samo opisali, ampak tudi poiskali podobnosti in razlike v življenju srednjeveških plemičev in kmetov.

IZBOR VIROV IN LITERATURE

Program osnovna šola. Zgodovina (2011). Učni načrt. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Snoj, Damjan, Razpotnik, Jelka (2015). Raziskujem preteklost 7. Učbenik za zgodovino v 7. razredu osnovne šole. Ljubljana: Založba Rokus Klett.